

YHDENVERTAISUUS

VALTUUTETTU

DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN
NON-DISCRIMINATION OMBUDSMAN
OVTTAVEARDÁSAÁVUODÁÁITTARDEADDJI

Utlåtande

1 (3)

13.5.2020

VTDno-2020-393

Undervisnings- och kulturministeriet
Utbildningsstyrelsen
Helsingfors stad

Diskrimineringsombudsmannen har tagit emot en klagan gällande ordnande av distansundervisning för barn vars familjemedlemmar hör till riskgruppen för coronaviruset. Enligt klagomålet hade en skola i Helsingfors svarat föräldern att barnet vars familjemedlemmar hör till en riskgrupp inte hade rätt till särskilda undervisningsarrangemang även om sådana arrangemang vidtas för barn som själva hör till en riskgrupp.

Diskrimineringsombudsmannen utreder i detta skede inte ärendet som misstänkt diskriminering eftersom det är fråga om en undantagssituation där praxis fortfarande utformas. Dessutom kommer närundervisningen denna vår endast att pågå ytterligare två veckor. Vi framför emellertid vår uppfattning att tolkningen av 18 § i lagen om grundläggande utbildning enligt Utbildningsstyrelsens anvisning så att särskilda undervisningsarrangemang endast gäller fall där barnet själv hör till en riskgrupp kan vara diskriminerande eller oförenligt med utbildningsanordnarens skyldighet att främja likabehandling.

Diskrimineringsombudsmannens utlåtande

Enligt Utbildningsstyrelsens anvisning om frånvaro efter den 14 maj 2020 anses såväl när eleven själv som när en familjemedlem med tanke på smittricken hör till riskgruppen som lika godtagbara skäl för frånvaro. Enligt Utbildningsstyrelsens anvisning erbjuds däremot elever särskilda undervisningsarrangemang endast utifrån deras eget hälsotillstånd. Denna anvisning stöder sig på 18 § i lagen om grundläggande utbildning. I 18 § i lagen om grundläggande utbildning listas de grunder på vilka studierna för en elev kan ordnas

på annat sätt än vad som bestäms och föreskrivs på andra ställen i lagen om grundläggande utbildning. Eftersom det att en familjemedlem hör till en riskgrupp är en grund för frånvaro enligt Utbildningsstyrelsens anvisning, är det inte ett alternativ för den vars familjemedlem hör till en riskgrupp att undervisningen ordnas på vanligt sätt. Alternativet till särskilda undervisningsarrangemang är frånvaro och självständiga studier utgående från specifika uppgifter. Tanken bakom bestämmelsen om särskilda undervisningsarrangemang är individuella arrangemang. I en pandemisituation däremot ordnas åtminstone i fråga om större utbildningsanordnare särskilda undervisningsarrangemang för fler barn som hör till en riskgrupp. I förarbetena till lagen om grundläggande utbildning finns ingenting som pekar på att en situation lik den vi nu befinner oss i skulle ha beaktats i bestämmelserna om grunderna för särskilda undervisningsarrangemang. När lagen tillämpas på den nuvarande situationen ska man fästa särskild uppmärksamhet vid myndigheternas skyldighet att främja tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna enligt 22 § i grundlagen.

Enligt 6 § i grundlagen får ingen särbehandlas av någon orsak som gäller hans eller hennes person. I paragrafens andra moment nämns särskilt att barn ska bemötas som jämlika individer. Att ett barn som är frånvarande från den normala undervisningen på grund av en familjemedlems hälsotillstånd inte omfattas av särskilda undervisningsarrangemang kan även vara indirekt diskriminering som förbjuds i 13 § i diskrimineringslagen. Utbildningsstyrelsens anvisning om frånvaro och särskilda undervisningsarrangemang särbehandlar barn när det gäller särskilda undervisningsarrangemang utifrån om frånvaron grundar sig på att eleven själv eller en familjemedlem hör till en riskgrupp. Enligt 8 § i diskrimineringslagen är diskriminering förbjuden oberoende av om den grundar sig på ett faktum eller ett antagande i fråga om personen själv eller någon annan, till exempel en familjemedlem.

Enligt artikel 3 i FN:s konvention om barnets rättigheter ska vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, barnets bästa komma i främsta rummet. Eftersom vi kan anta att undervisningen genom särskilda undervisningsarrangemang håller högre kvalitet än uppgifter och material för studier hemma som sker självständigt eller med varierande stöd av föräldrar, talar även barnets bästa för att särskilda undervisningsarrangemang ska erbjuds alla barn som enligt Utbildningsstyrelsens

anvisning är frånvarande från undervisningen oavsett om frånvaron grundar sig på elevens eget eller en familjemedlems hälsotillstånd. Att på goda grunder utöka särskilda undervisningsarrangemang till att omfatta alla på grund av coronavirussituationen vore också en åtgärd som främjar likabehandlingen av barnen som är frånvarande. Skyldigheten att främja likabehandling gäller såväl Utbildningsstyrelsen (diskrimineringslagen 5 §) som varje utbildningsanordnare och läroanstalt (diskrimineringslagen 6 §).

På ovan anförda grunder rekommenderar diskrimineringsombudsmannen att om särskilda undervisningsarrangemang vidtas för barn som hör till en riskgrupp, borde samma möjlighet att delta i dessa arrangemang även erbjudas de barn som på goda grunder är frånvarande från undervisningen på grund av en familjemedlems hälsotillstånd. Diskrimineringsombudsmannen rekommenderar undervisnings- och kulturministeriet att utreda huruvida det till den tredje punkten i 18 § i lagen om grundläggande utbildning bör läggas till en hänvisning till närståendes hälsotillstånd utöver elevens eget hälsotillstånd eller om lagstiftningen bör preciseras på annat sätt.

Tjf. diskrimineringsombudsman

Rainer Hiltunen

Överinspektör

Matti Jutila